

50 éves a Győri Filharmonikus Zenekar

„Pénznél is fontosabb a zenei ízlés”

A Győri Filharmonikus Zenekar alapítása több, mint 150 évre nyúlik vissza, hivatásos zenekarrá azonban pontosan ötven évvel ezelőtt, 1968-ban vált az együttes. A jubileumi évadról, az elmúlt évtized újításairól, és a jövőbeni tervekről beszélgettünk a zenekar igazgatójával, Fűke Gézával, illetve Berkes Kálmán művészeti vezetővel.

I Az Önök személyében két klarinétművész áll a Győri Filharmonikus Zenekar élén. Ez a hangszeres rokonság pozitívan hat a szakmai együttműködésükre is?

Fűke Géza: Mindkettőnk esetében a klarinét csak eszköz, sokkal fontosabb számunkra a zenének a megfogalmazása, a zene nyelve, az, hogy mind a ketten ezen a hangszeren játszunk, kizárólag a véletlen műve és számunkra természetesen sokkal fontosabb, hogy közös a zenei ízlésünk és gondolkodásmódunk. Ezzel egy meghatározó momentumhoz érkeztünk, hiszen egy zenekar működésében is mindennél, még a rendelkezésre álló pénznél is fontosabb a zenei ízlés, amit nem lehet megvásárolni. Ha nincs meg a modern és a művészi munka összes hagyományával átítatott ízlésvilág, akkor mindegy is, hogy ki mit csinál, a végeredmény nem lehet jó. A zenekarunk sikerének egyik titka ez, s hogy Kálmánnal ebben villámgyorsan közös nevezőre tudunk jutni.

Berkes Kálmán: Én ugyanezt gondolom, Géza és jómagam is azért játszunk még mindig hangszeren, mert nagyon fontos az élő kapcsolat a hangzó anyaggal. A közös zenei ízlés, neveltetés, és általa a közös zenei cél létfontosságú mindkettőnkénél.

I Közel egy évtizede vezetik a térség egyik kulturális csúcshintézményét, s éppen 2008-tól datálják a zenekar újkori sikertörténetét is. Mi az, ami az együttes fennállása óta ebben az évtizedben a legtöbbet változott?

B.K.: Ha egy szóval válaszolhatnék, azt mondanám, hogy minden.

F.G.: Az ízlés, ami kézen fogva jár az igényességgel, s ha már i betű, akkor az idő, amit nem sajnálunk befektetni, hogy ízléses és igényes előadásokat hozzunk létre. Kiemelném azonban az innovációt is, akár műsorszerkesztésről, akár a közönség megszólításáról, akár a bérletstruktúránkra, legyen szó, minden helyzetben keresünk a jobb megoldásokat, a közönségbázis bővítésének lehetőségeit. Nem szeretem a tudományos-fantasztikus megközelítéseket, mindig a közönség legmagasabb szintű kiszolgálása a cél. Az persze a mi felelősségünk, hogy milyen értékek mentén tesszük mindezt. Vidéki nagyvárosban működő, nemzeti minősítésű zenekarként kötelességünknek érezzük a régió lakosságának kiszolgálását, tudatosan vagyunk jelen mindenhol, koncertezünk, saját bérletünk van Sopronban, Mosonmagyaróváron, Tatabányán, Veszprémben, de az ország-

Berkes Kálmán

Fotó: GACSAI ALBERT

ban egyedülálló módon, négy éve egy határon túli magyar lakta településen is, Dunaszerdahelyen. Időről időre Budapesten is megjelenünk, a 2018-as naptári évben az 50 éves jubileumunkat ünnepeelve egy 4 hangversenyes bérlettel jelentkezzük a fővárosban, ahol olyan világsztárokkal lépünk fel, mint Sarah Chang, Dmitrij Maslejev, aki a legutolsó Csajkovszkij zongoraverseny nyerte meg, Sergei Nakariakov trombitaművész, de a komoly nemzetközi babérokkal büszkélkedő, csodálatos szoprán operaénekesnő, Pasztircsák Polina és a Hamburgi Operaház ünnepelt türkmén tenorja, Dovlet Nurgeldiyev is a vendégünk lesz.

I Január ötödikén mutatták be a jubileumi évad első superprodukcióját, a Carment. Milyen fogadtatásban részesült az előadás?

B.K.: Tiszta szívvel mondhatok róla pozitív véleményt, mivel nem én dirigáltam a koncertet, hanem Attilio Tomasello, aki épp pár perccel ezelőtt gratulált az egész zenekarhoz, de kiemelt számos zenészt és szólistát is, az első fagottost, a trombita és oboa szólistákat név szerint is megdicsérte. Gézával együtt azért vagyunk nagyon elégedettek, mert becsábítottunk az Audi Arénába 3500 nézőt. Egy José Curával vagy Domingóval egyszerű megtölteni egy ekkora befogadóképességű helyszínt, de a mi sztárjaink nem ennyire ismert nevek. A közönség boldog volt, és jómagam is, aki már a próbák során is jelen voltam. Nagyszerű volt a karmester, akivel biztos, hogy a jövőben is lesznek közös produkcióink, a főszereplők, de kimagasló teljesítményt nyújtott a többi szereplő, a magyar énekesek és a kórusok is. Nagyon jól sikerült az előadás, aminek szívből örülök. Annyit még szeretnék megjegyezni, hogy mindezt úgy mondom, hogy húsz évig ott ültem az Operában, tehát van némi összehasonlítási alapom.

F.G.: Számomra mindig nagy öröm, amikor egy ilyen szuperprodukcióból sikeresen jövőnk ki. Itt egy hatványozottan komplex feladatról beszélhetünk egy szimfonikus zenekar szempontjából – amely a klasszikus repertoár tolmácsolására hivatott elsősorban –, egy opera félszcenírozott előadása rendkívül bonyolult és nehéz kihívás, amihez nem áll rendelkezésünkre megfelelő apparátus. Éppen ezért vagyok nagyon hálás a Győri Filharmonikus Zenekar összes tagjának, mert emberfeletti munkát végeztek, hogy ez az operaelőadás létrejöhessen, ugyanígy a külsős munkatársaknak is, a hangmérnököknek, a rendezőknek, a színpadmesternek, az ügyelőknek egyaránt. Mindig, amikor egy ilyen nagyszabású produkcióba belevágunk, az idő előrehaladtával azt mondogatjuk, hogy nem csináljuk többet, mert bele-rokkanunk, de amint az előadás végén a társulat lejön a színpadról, már a következő produkción kezdünk gondolkodni. Most még csak pihegünk és élvezzük a siker ízét, hiszen rengeteg elismerést kaptunk mindenfelől. Ez volt a második ilyen operabemutatónk az Audi Arénában, de ha ezzel tradíciót tudnánk teremteni, biztos vagyok benne, hogy a műfaj iránt fogékony közönségünk száma jelentősen emelkedne.

I Milyen egyéb jubileumi koncertekkel, illetve ünnepségekkel készülnek idén?

F.G.: Szerénytelenség nélkül mondhatom, hogy igazán nem tudtuk meghatározni, hogy milyen nagy jubileumi durranással készülünk erre az évadra, hiszen a zenekarunk folyamatosan olyan színvonalat hoz, és olyan karmesterekkel, szólistákkal lép fel, hogy a lécet ennél magasabbra - legalább is a meghívott vendégművészek személyét illetően - már nem igazán tudjuk tenni. Egy vidéki magyar zenekar esetében nem csak pénz-kérdés, hogy kit lehet felkérni, mert ha lenne is pénzünk arra, hogy mondjuk Zubin Mehtát meghívjuk, nem valószínű, hogy eljönne, mert egyszerűen más körökben

Fűke Géza

Fotó: GACSÁDI ALBERT

mozog. Éppen ezért hamar eldöntöttük, hogy nincs szükségünk extra előadásokra, az ünneplést inkább lelkületében kívánjuk megélni, és a jubileumi év által érintett mindkét évadot, a 2017/18-as és a 2018/19-es évad programját is ennek jegyében állítottuk össze. Nem lesz tehát csúcspanel, ha csak nem számítjuk ide a már említett budapesti bérletünk 4 előadását a világhírű fellépőkkel. Mi az idei évadban is tesszük a dolgunkat, lesz a zenekaron belül is természetesen közös ünneplés, amikor az aktív és a már nyugdíjas tagjaink összejönnek a saját hangversenytermünkben, de tervezzük egy protokolláris rendezvényt is, egy gálát, amit márciusról végül őszre halasztottunk.

Elkészült egy Brahms összkiadásunk, amit ennek a jubileumi évadnak szentelünk, melyen a szerző négy szimfóniája és két nyitánya hallható három lemezen rögzítve. Ez a kiadás egyrészt kordokumentum, mert bemutatja, hogy a Győri Filharmonikus Zenekar jelenleg hol tart – milyen érdekes lesz akár újabb 50 vagy száz év távlatából ezt a lemezt meghallgatni –, másrészt Győr szülötte, a világhírű karmester, Richter János mutatta be először Brahms 2. és 3. szimfóniáját, illetve a Tragikus nyitányt, a felvétellel az ő emléke előtt is tisztelgünk. A lemezzel a közel 150 éves zenekar alapítására is emlékezünk, ami Richter Antal nevéhez, János édesapjához fűződik. De készülünk egy könyvvel is a jubileumra, amiben a zenekar életét próbáljuk formába önteni betűkön és képeken keresztül. Erre a két évadra

még a logókat is megújítottuk, elé került egy 5-ös, ami a logóval kiegészülve az 50-es számot jelzi, és a zöld színről erre a két évadra aranyra váltottunk.

B.K.: Szeretném még mindezt azzal kiegészíteni, hogy az elmúlt 9-10 év során nagyon sok világsztár járt nálunk, és éppen az okozta már az első szezon megtervezését követően is a problémát, hogy hogyan tudjuk ezt a szintet megint hozni. Ezáltal minden évad egyre nehezebbé vált, de mindig sikerült emelnünk a színvonalon és a nézőszámmon, és a jegybevételeink is növekedtek annak ellenére, hogy más vidéki zenekarokkal összehasonlításban a mi áraink magasak. Most már gyakorlatilag én is itt élek, és nagyon jó érzéssel tölt el, hogy leszólitának az utcán, kidudálnak az autóból és gratulálnak a zenekarnak.

I Nagy visszhangot kapott a 17:18-as bérletsorozatuk, ami egy egyedülálló kezdeményezés idehaza. Mi hívta életre, illetve szándékoznak-e ezt a „családbarát” hangversenytípust országosan is meghonosítani?

F.G.: Mi ezt máshol nem tudjuk meghonosítani, hiszen itt, a régióban működünk, de ha az ötlet az ország

más megyében esetleg tetszést arat, örülünk neki. Ez a kezdeményezés is az innováció része, ami új közönséget teremthet. Az elsődleges célcsoportunk, amelynek ezek a 60-70 perces koncertek szólnak, a 35-40 éves kisgyermekes felnőttek, akiknek nem kell aggódniuk a gyermekek miatt, mert a hangverseny ideje alatt a második emeleten berendeztünk számukra egy gyermekmegőrzőt, szakképzett óvónők felügyeletével. A kezdési időpont (17:18) is úgy igazodik a közönséghez, hogy az esti protokollra – etetés, fürdetés, altatás – a családok már hazaérjenek. A másik csoport, amelyre a bérletsorozat bevezetésekor gondoltunk, az agglomerációban élő zenekedvelők, akiknek munkájuk végeztével hazaérkezve, már valószínűleg nincs kedvük az öltönyt felöltetni és visszaautózni a városba, így rögtön a munkaidő után farmerban, sportzakóban – ahogy ezt a bérlet évadnyitóján jómagam is tettem – el tudnak jönni ezekre az eseményekre. Időközben kialakult a közönségünk harmadik szegmense is, az idősebb korosztály, amelynek tagjai szintén kedvelik ezt a korai kezdési időpontot, mivel ők késő este már nem szívesen közlekednek. Fontos azonban, hogy ezek a hangversenyek is mindenki előtt

nyitottak, műismertetést is tartalmaznak a karmester és egy szakavatott zenetörténész műsorvezető bevonásával, így betekintést engednek a művekbe a kevésbé zeneértő hallgatók számára is. Ez a bérletsorozat, ami Győrben már elkezdődött, sikeresnek tűnik, amennyiben a városban beindul – a felfutásához nyilvánvalóan időre van szükség –, szeretnénk vele régiós szinten is operálni. Ezeknek a koncerteknek a másik különlegessége, hogy a műsor mindig a nagy koncertjeink műsorából áll, abból szemezgetünk, s azok előestéjére szervezzük őket.

I Ön több évtizedes pályafutást tudhat magáénak Japánban. Mi az, amit a Győri Filharmonikus Zenekar életébe ezekből a tapasztalatokból át tud plántálni?

B.K.: A japán munkamorált, ami igen komoly szinten van az ázsiai országban, és ez a zenészekre is ugyanúgy érvényes. A Győri Filharmonikus Zenekar természetesen magyar zenekar, magyar zenészekkel, azonban előfordul, hogy a próbajátékon nehéz jó muzsikust találni, hegedűst például, ezért Géza azt javasolta, hogy próbáljak meg Japánból hozni fiatalokat,

akik az általam 25 évig vezetett zenekarokban játszottak a Musashino Akadémián (azért használok többes számot, mert a zenekar összetétele minden évben megváltozott a kimenő diákok miatt). Ezek a fiatal japán muzsikusok nagyon beváltak, az általuk képviselt fegyelemmel és munkamorállal ők is emelik a zenekar színvonalát.

I Ön 2008-ban úgy nyilatkozott, hogy piacorientált együttest szeretne a zenekar struktúrájára és műsorpolitikájára nézve egyaránt. Ma hogyan vélekedik erről, s hogyan nyilatkozna most a következő évtized sikere szempontjából?

F.G.: Tömören és velősen azt felelném, hogy sikerült ezt megvalósítani, de igazából ezt nem is én mondom, hanem a fenntartónk és munkaadóm, Győr Megyei Jogú Város Önkormányzata, amely maximálisan elégedett a zenekar teljesítményével. Hamarosan kiírják az új igazgatói ciklusra szóló pályázatot, és talán mondhatom, nem esélytelen pályázóként indulok neki a következő megmérettetésnek. Büszke vagyok a társulatra, mert az eredményeket, a szebbnél szebb hangversenyeket ők

produkálják, a karmester és a zenekar. Nekem az a feladat, hogy megteremtsem a megfelelő egzisztenciális és szakmai környezetet az együttesünk számára, hogy a zenekar jól érezze magát a színpadon, táblás ház előtt játszhasson, mindezek az érzelmi és materiális feltételek elengedhetetlenek a nyugodt, és magas színvonalú szakmai munkához.

A jövőt illetően azt mondanám, hogy továbbra is bírom a város, az állam és a körülöttünk élő gazdasági szektor bőkezű támogatásában és a közönség szeretetében. Másrészt, reményeim szerint tíz év múlva már az új győri hangversenyterem igazgatói irodájában fogunk beszélgetni. Emellett természetesen bírom abban is, hogy a társulatunk tovább tud fejlődni és zökkenőmentesen tudjuk beépíteni a fiatal zenészeket, akik majd a nyugállományba vonuló muzsikusaink helyére lépnek. Keresünk ezenfelül Kálmán mellé egy asszisztentst, aki a későbbiekben utódként képes lesz a zenei folytonosságot biztosítani, ennek jegyében szeretném megemlíteni Rajna Martin fiatal karmester nevét, aki potenciális jelölt lehet erre a posztra, benne van lehetőség, hogy társulatunknak a jövőben meghatározó szakembere legyen.

Mindezek mellett a markáns nemzetközi jelenlétre is fontos hangsúlyt helyeznék, vannak már persze eredményeink: meghívást kaptunk az idei Schleswig-Holstein zenei fesztiválra, ennek köszönhetően Európa egyik legújabb és legimpozánsabb hangversenyteremében fogunk játszani Hamburgban, az Elbphilharmonie-ben. Muzsikáltunk osztrák városok béreltsorozatában is, most Mariborba, Szlovéniába kaptunk hasonló jellegű felkérést, de a Salzburgi Festspiele előestéjén is koncertezünk. Régen több turné volt, pezsgőbb volt a piac, ma e területen a gazdasági nehézségek és a kultúrafigyaszttás átalakulásával több kihívással kell szembenéznünk.

B.K.: Az elmúlt egy évtized alatt a zenekar legalább négy-öt távol-keleti turnét tudhat a magáénak, jártunk Kínában, Tajvanon, Japánban és Dél-Koreában is, Európában rengeteg helyen koncerteztünk. Én is remélem, hogy ebben lehet még előrelépni a jövőben, de persze ne felejtsük el, hogy a nemzetközi zenekultúra nehezebb helyzetben van, mint 20-30 évvel ezelőtt.

I *Mi biztosíthatja ezeknek a céloknak a megvalósulását a jövőben is?*

F.G.: A Győri Filharmonikus Zenekar költségvetése négy fő forrásból táplálkozik, a saját bevételeinken túl az állam, az önkormányzat és fenntartóink mellett az Audi Hungária Zrt. is támogatja, amely nem csak anyagi juttatásokkal segíti megkönnyíteni a mindennapjainkat, hanem autóparkot is biztosít az együttes részére. Ha egy prémium kategóriás világmárka, egy nagy nemzetközi konszern egy kulturális intézmény mellé áll, mint esetünkben, az példaértékű és garancia a minőségre. Ez az együttműködés a kitartó és folyamatosan magas szín-

A ZENEKAR TÖRTÉNETÉRŐL

Richter János édesapja, Richter Antal – osztrák születésű híres zenész, győri egyházi karnagy és zeneszerző – 1846-ban alapította meg a Győri Férfidalegyletet, amely 1862-ben alakult át Győri Ének és Zeneegyletté, a Győri Filharmonikus Zenekar jogelődjévé. Városi

zenekarrá 1894-ben vált, majd hosszú évek után 1968-ban Sándor János kezdeményezésére alakult át az addig félhivatásos művészeti intézmény professzionális koncertzenekarrá. Sándor János a Liszt Ferenc Zeneakadémián végzett kitűnő eredménnyel, még diákként harmadik helyezést ért el a Besanconi Nemzetközi Karmesterversenyen. 1961-75-ig a Győri Filharmonikus Zenekar első karmestere volt, miközben a Pécsi Opera zeneigazgatójaként is dolgozott. 1975-ben a Magyar Állami Operaház karmesterének nevezték ki, 1986 és 1989 között pedig a Színház- és Filmművészeti Főiskola Zenei Tanszékét vezette. 1991-től haláláig, 2010-ig Kanadában élt. 1967-ben Liszt Ferenc-díjjal, 1973-ban érdemes művész címmel ismerték el karmesteri munkáját.

Az elmúlt évtizedek során híres magyar és külföldi dirigensek álltak a Győri Filharmonikus Zenekar élén, így például, Medveczky Ádám, Michalis Economou, Lamberto Gardelli, Arvid Jansons, Mariss Jansons, Kertész István, Kobayashi Ken-ichiro, Kocsis Zoltán, Kovács János, Ludovít Rajter, Yuri Simonov, Gilbert Varga, Carlo Zecchi, Alastair Willis.

vonalú munka eredménye, mely mindkét fél kölcsönös megelégedését szolgálja.

I *Győr is pályázik az Európa Kulturális Fővárosa címre 2023-ban. Ez pozitívan hathat a beígért új hangversenyterem megvalósulására is?*

B.K.: Az új hangversenyteremre a miniszterelnök úr tett ígéretet a Modern Városok Program keretében, amikor Győrbe látogatott, és nagyon reméljük, hogy a jövőben ez az ígéret megvalósul. Ha Győr elnyeri az Európa Kulturális Fővárosa címet, akkor nyilvánvalóan ez a folyamat felgyorsul, és hatalmas lökést adhat a projektnek, hiszen hangversenyterem nélkül elég nehéz lenne ezt a megtisztelő címet betölteni.

F.G.: Egy ilyen címnek vannak infrastrukturális feltételei, és ha Győr lenne a kiválasztott, akkor a város a hangversenyterem kérdését bizonyára prioritásként fogja kezelni.

(Keszler Patrícia)